

Kā nosargāt demokrātiju?

Mācību un metodiskais materiāls ir paredzēts vidusskolēniem padziļinātā kursa “Sociālās zinātnes II” paraugprogrammas tematā “Taisnīga sabiedrība un valsts” vai arī kursa “Vēsture II” paraugprogrammas sadaļās “Kari un konflikti” un “Valsts”. Izmantojams arī pamatkursa “Vēsture un sociālās zinātnes I” vai “Sociālās zinības un vēsture” satura diferenciacijai, individualizācijai, realizējot sasniedzamos rezultātus vispārīgajā apguves līmenī (SR: 2.1., 2.3., 5.1., 5 2.) un optimālajā apguves līmenī (SR: 1.6., 2.1., 2.2., 4.1., 5.1.).

Mācību materiāls attiecināms uz MK noteikumu Nr.416 plānotajiem, skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā augstākajā apguves līmenī:

SR: 2.1. **Izmantojot mūsdienu un vēstures piemērus, analizē indivīdu vai grupu vēlmi, iespējas iegūt varu un realizēt to dažādos politiskajos režīmos. Izvērtē demokrātijas stiprināšanas iespējas un iesaistās dažādās aktivitātēs, kas veicina pilsoniskas sabiedrības veidošanos valstī.**

SR: 2.4. Analizē dažādas vēlēšanu sistēmas un procesus, gan pilsoniskās, gan **politiskās kultūras izpausmju piemērus**. Izmantojot savu pieredzi, izvērtē gan aktīvas līdzdalības, gan pasīvas politiski atsvešinātas neiesaistīšanās iemeslus.

Šī mācību materiāla sasniedzamais rezultāts: Spriež par indivīda iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu dažādos politiskos režīmos. Skaidro, kas ir politiskā kultūra, izmantojot dažādus informācijas avotus. Šķeltais sasniedzamais rezultāts ir pierādīt apgalvojuma patiesumu vai apgāzt to. Apgalvojums ir: Pagātnes mantojuma sekas ietekmē demokrātiskas un brīvas sabiedrības dzīvi Latvijā šodien.

Izglītojamie iepazīstas ar ievada materiālu un atgādni, par politiskajiem režīmiem darba lapā 1.1., izlasa un novērtē citātus no LU publicētajā materiāla “Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits 2005-2014”, lai, strādājot ar darba lapām 1.2. un 1.3., atlasītu faktus par mūsdienu demokrātiju un tās problēmām (1–2 mācību stundas). Izglītojamie veic darbu ar 2., 3., 4., 5., 6. darba lapām, individuāli skatās video un izpilda jautājumu lapas (aptuveni 1 stunda), vispirms noskatoties visus failus kopumā un tad atkārtoti daļas pēc individuālas nepieciešamības. Grupu darbam, izmantojot 7. darba lapu, un prezentēšanai veltāmas (4 mācību stundas). Izglītojamajiem pirms grupu darba vēlams atkārtot argumentēšanas principus, ja tie nav pietiekami nostiprināti iepriekš. Noslēdzošo stundu jāparedz kopsavilkumam, kopējiem secinājumiem par materiāla saikni ar demokrātijas apdraudētību šobrīd un atgriezeniskajai saitei par sasniedzamo rezultātu apguvi. Kopējais prognozējamais darba laiks 6–8 stundas, izrietoši no tā, kuras uzdevumu daļas pedagogs realizē).

Temata apgūvē ieteicams darbu organizēt blokstundās, vai arī veikt iepriekšēju sagatavošanos, lai uzdevumus pildītu pēc iespējas vienotā laikā.

Uzdevumi veidoti, izmantojot [vēstures ekspozīcijas “Sirdsapziņas ugunskurs” video materiālus](#) un Latvijas Universitātes publicētos demokrātijas auditus “Cik demokrātiska ir Latvija?”. [2005. gada audits](#) un [2014. gada audits](#).

NODARBĪBU PLĀNOJUMS (6–8 mācību stundas)

Stundas daļa	Darbības	Apskatāmie jautājumi	Resursi												
Ievads temata aktualitāte (10 min.)	I. Formulēt sasniedzamo rezultātu un aktualizēt atgriezenisko saiti ar pamatkursā apgūtajām prasmēm un ieradumiem II. Atkārtot argumentācijas prasmes	SR: Spriest par indivīda iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu dažādos politiskos režīmos.	Skolotāja vadīta mini diskusija, lai ierosinātu un nonāktu līdz sasniedzamajam rezultātam. Argumentācijas atgādne Skola 2030 vai LU debašu kluba mācību materiāli (pieejami šeit); APES principi (apgalvojums, pamatojums, piemēri, slēdziens).												
Zināšanas un izpratne (30 min.) Demokrātija un citi režīmi (40 min.) <i>(ja pirmsizpēti veic kā mājas uzdevumu grupās vai individuāli, tad darba laiks ir atbilstu formulēšana grupās)</i>	III. Pedagoģa vadībā tiek lasīts ievads un pārrunāts nesaprastais vai jaunais. IV. Rosināt pārdomas par indivīda iespējām izvērtēt savus lēmumus dažādos politiskos režīmos; V. Individuālais darbs ar darba lapu 1.1.: skolēni lasa un pēta atkārtojuma materiālu: “politisko režīmu salīdzinājums, balstoties uz režīmu identificēšanas kritērijiem”; individuāli atbild uz jautājumiem darba lapā 1.2. VI. Refleksija un atgriezeniskā saite: skolēni grupās veic darba lapā 1.3. formulēto uzdevumu, katra grupa pārrunā atbildes uz jautājumiem par vienu no četriem citātiem no darba lapas 1.2. un viens no grupas skaidro pārējai klasei kopējos	SR: Izmantojot mūsdienu demokrātijas teorijas, izvērtēt demokrātijas stiprināšanas nepieciešamību Latvijā. Šķeltais SR: a) Atkārtot politisko režīmu identificēšanas kritērijus, lai akcentētu, konfrontētu indivīdu attieksmi pret varu dažādos režīmos un dzīves situācijās; b) Atlasīt faktus par demokrātiju, tās izpausmēm Latvijā šodien; c) Noteikt iedzīvotāju lēmumu svarīgumu un novērtēt ticamību līdzdalības iespējām; d) Vērtēt līdzdalības iespējas Latvijā mūsdienās un autoritāros, totalitāros režīmos pagātnē. Jautājumi (ierosināšanai, SR formulēšanai): 1. Kāpēc sabiedrība šodien demokrātiju uztver kā pašsaprotamu?	Individuālā darba lapa 1.1. <table border="1"> <thead> <tr> <th>demokrātija</th> <th>autoritārisms</th> <th>totalitārisms</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Atbilst pilsoniska sabiedrība *brīvprātīga pilsoniska līdzdalība, *brīvas vēlēšanas, *politisko partiju organizāciju funkcionēšana, *brīvi mediji</td> <td>Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt brīvi, tās iespējas nosaka režīma "stiprums" un sakari ar aiz robežas esošo informācijas telpu **vēlēšanas ir lojalitātes demonstrēšana, var gadīties, ka nepieņemšanas nesodīs *pastāv partijas, bet reāli darbojas tikai režīmu atbalstītājs un slavenības lojalās * Mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības, bet iespējama informācijas pieejamība "aiz robežām"</td> <td>Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt *par līdzdalību tiek nosaukta lojalitātes demonstrēšana * "vēlēšanas" ir lojalitātes demonstrēšana, jāpiedalās obligāti, iepriekš noteikti par ko jābalso * pastāv tikai režīmam lojalās partijas, visbiežāk viena valdošā Mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības</td> </tr> <tr> <td>Labā pārvaldība, atbilstīga valsts pārvalde *Brunotte spēki un cita piespiedu vara pakļaujas likumam</td> <td>Pastāv tikai valsts – publiskā birokrātija, tā pilnībā nosaka iedzīvotāju rīcību, pamatojoties uz elites vedoto politiku *Brunotte spēki ir pilnībā režīma politiskās elites kontrolēti</td> <td>Tiesa lemj kā režīma līderi lemj</td> </tr> <tr> <td>Taisnīgums un tiesiskums</td> <td>Taisnīguma un tiesiskuma pastāvēšana ir tieši atkarīga no režīma</td> <td>Tiesa lemj kā režīma līderi lemj</td> </tr> </tbody> </table> Individuālā darba lapa 1.2. Analīzei izraudzīti četri citāti no LU publiskotā materiāla “Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits 2005-2014” ievada daļas “Demokrātija: problēmas un perspektīvas”.	demokrātija	autoritārisms	totalitārisms	Atbilst pilsoniska sabiedrība *brīvprātīga pilsoniska līdzdalība, *brīvas vēlēšanas, *politisko partiju organizāciju funkcionēšana, *brīvi mediji	Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt brīvi, tās iespējas nosaka režīma "stiprums" un sakari ar aiz robežas esošo informācijas telpu **vēlēšanas ir lojalitātes demonstrēšana, var gadīties, ka nepieņemšanas nesodīs *pastāv partijas, bet reāli darbojas tikai režīmu atbalstītājs un slavenības lojalās * Mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības, bet iespējama informācijas pieejamība "aiz robežām"	Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt *par līdzdalību tiek nosaukta lojalitātes demonstrēšana * "vēlēšanas" ir lojalitātes demonstrēšana, jāpiedalās obligāti, iepriekš noteikti par ko jābalso * pastāv tikai režīmam lojalās partijas, visbiežāk viena valdošā Mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības	Labā pārvaldība, atbilstīga valsts pārvalde *Brunotte spēki un cita piespiedu vara pakļaujas likumam	Pastāv tikai valsts – publiskā birokrātija, tā pilnībā nosaka iedzīvotāju rīcību, pamatojoties uz elites vedoto politiku *Brunotte spēki ir pilnībā režīma politiskās elites kontrolēti	Tiesa lemj kā režīma līderi lemj	Taisnīgums un tiesiskums	Taisnīguma un tiesiskuma pastāvēšana ir tieši atkarīga no režīma	Tiesa lemj kā režīma līderi lemj
demokrātija	autoritārisms	totalitārisms													
Atbilst pilsoniska sabiedrība *brīvprātīga pilsoniska līdzdalība, *brīvas vēlēšanas, *politisko partiju organizāciju funkcionēšana, *brīvi mediji	Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt brīvi, tās iespējas nosaka režīma "stiprums" un sakari ar aiz robežas esošo informācijas telpu **vēlēšanas ir lojalitātes demonstrēšana, var gadīties, ka nepieņemšanas nesodīs *pastāv partijas, bet reāli darbojas tikai režīmu atbalstītājs un slavenības lojalās * Mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības, bet iespējama informācijas pieejamība "aiz robežām"	Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt *par līdzdalību tiek nosaukta lojalitātes demonstrēšana * "vēlēšanas" ir lojalitātes demonstrēšana, jāpiedalās obligāti, iepriekš noteikti par ko jābalso * pastāv tikai režīmam lojalās partijas, visbiežāk viena valdošā Mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības													
Labā pārvaldība, atbilstīga valsts pārvalde *Brunotte spēki un cita piespiedu vara pakļaujas likumam	Pastāv tikai valsts – publiskā birokrātija, tā pilnībā nosaka iedzīvotāju rīcību, pamatojoties uz elites vedoto politiku *Brunotte spēki ir pilnībā režīma politiskās elites kontrolēti	Tiesa lemj kā režīma līderi lemj													
Taisnīgums un tiesiskums	Taisnīguma un tiesiskuma pastāvēšana ir tieši atkarīga no režīma	Tiesa lemj kā režīma līderi lemj													

	<p>veiksmīgākos secinājumus un raksturo neveiksmīgās interpretācijas (tā sniedzot atgriezenisko saiti par paveikto).</p> <p>Pēc teorētiskā materiāla izskatīšanas iespējama arī zināšanu un izpratnes pārbaude lietojumā, piem., tests (ja skolotājs velta šim jautājumam veselu stundu, nevis tikai atkārtoti).</p>	<p>2. Kāpēc pilsoniska līdzdalība ne vienmēr ir vērsta uz valsts stiprināšanu?</p> <p>3. Kāpēc sabiedrība individualizējas, atsvešinās?</p> <p>4. Ko es saprotu ar brīvprātību?</p> <p>5. Kāda loma izvēlē piedalīties ir izglītībai?</p>	<p>1. un 2. citāts: 8. un 11. lpp. no 2005. gada audita</p> <p>3. un 4. citāts: 5. un 9. lpp. no 2014. gada audita</p> <p>Grupu darba lapa 1.3.</p>
<p>Izpratne, analīze un novērtēšana (80- 120 min)</p> <p>Atsevišķos gadījumos, skolotājam jābūt gatavam paskaidrot, par kura gada notikumiem tiek stāstīts sarunās! Ieteicams pārzināt vēstures ekspozīcijas "Sirdsapziņas ugunskurs" sarunu cikla oriģinālo</p>	<p>VII. Noteikt faktu ticamību un svarīgumu, izteikt vērtējumu problēmai, izmantojot kritērijus pamatot viedokli.</p> <p>VIII. Individuāls darbs ar 2.,3.,4.,5. darba lapām. 6. darba lapu vēlams izmantot kā diferenciācijas uzdevumu, ja video laika apjoms un saturs būs piemērots izglītojamiem, kas strādā ātri vai padziļināti interesējas par sociālām zinātnēm. 6. darba lapu iespējams arī dalīt divās daļās vai arī piedāvāt kā nākamo uzdevumu, kad izpildīta 7.darba lapa grupās.</p> <p>Lai skatītos/klausītos video stāstus ieteicams katram skolēnam lietot savu mobilo tālruni ar interneta pieslēgumu.</p>	<p>SR: Izmantojot vēstures piemērus un mūsdienu sociālos naratīvus, argumentēti izvērtēt pagātnes mantojuma sekas ietekmi uz pilsoniskas sabiedrības - demokrātijas attīstību Latvijā.</p> <p>Video materiāli un ar tiem saistītie jautājumi:</p> <p>1) Pilsoniska sabiedrība un politiska līdzdalība</p> <p>a) Kāpēc apziņas brīvības neesamība ietekmē demokrātisku, brīvu un pilsonisku apziņu?</p> <p>b) Kas veido demokrātiskas sabiedrības pamatu un uztur demokrātisko procesu?</p> <p>c) Kādas ir Latvijas politisko partiju ideoloģijas? Kā katra no politiskajā spektrā identificējamajām ideoloģiskajām vērtībām ietekmē pilsonisku sabiedrību?</p> <p>d) Kā vēsturisko atmiņu fakti, to dažādība un senāku atmiņu neesamība, sociālais naratīvs ietekmē pilsoniskas demokrātiskas sabiedrības attīstību šodien?</p> <p>2) Brīvas vēlēšanas un politisko partiju pastāvēšana</p> <p>a) Analizē situāciju un skaidro: kāpēc "pilsoniskās sabiedrības" vēlēšanu saraksts bija bīstams jaunajai PSRS varai?</p>	<p>Video materiāli ir fragmenti no sarunu cikla, kas pieejams vēstures ekspozīcijas "Sirdsapziņas ugunskurs" <i>YouTube</i> kanālā. Mācību materiālā iekļautie sarunu video fragmenti ir sakārtoti tematiskos atskaņošanas sarakstos:</p> <p>1) Pilsoniska sabiedrība un politiska līdzdalība</p> <p>Kopējais video fragmentu garums ir 9 min. 18 sek.. Saistītie jautājumi 2. darba lapā.</p> <p>2) Brīvas vēlēšanas un politisko partiju pastāvēšana</p> <p>Kopējais video fragmentu garums ir 8 min. 35 sek.. Saistītie jautājumi 3. darba lapā.</p>

<p>materiālu pilnā apjomā.</p>		<p>b) Kas video stāstos liecina, ka demokrātija un brīvības nepastāv?</p> <p>c) Kas video stāstos liecina par brīvu demokrātisku pilsonisku sabiedrību?</p> <p>d) Kādi jūsuprāt ir personīgās dzīves modeļi šodien, kas ir samērojami ar stipras demokrātijas veicināšanu?</p> <p>3) Atbildīga pārvalde un piespiedu varas loma (armijas, policijas, slepeno dienestu)</p> <p>a) Kā mūsdienās domāšanā izpaužas bailes, kuras ir identificējamas kā padomju mantojums?</p> <p>b) Kas notika Čehijā un nav noticis Latvijā? Par ko vāciešiem vajadzētu atvairīties?</p> <p>c) Kas noticis ar padomju pagātņi Latvijas iedzīvotāju apziņā laikā pēc neatkarības atjaunošanas? Kādas ir tendences?</p> <p>d) Kādi mūsdienu sabiedrībai būtiski jautājumi ir mainīti un kādi nav mainīti Latvijas civillikumā? Kādas tam ir iespējamās sekas šodien?</p> <p>e) Kāds ir valsts institūciju pienākums? Kāpēc mantošanas tiesības ietekmē demokrātisko brīvību – brīvo gribu?</p> <p>4) Taisnīguma nodrošināšana</p> <p>a) Kas ir kolektīvas atbildības princips un kāpēc Padomju Savienība pēc tā tiesāja?</p> <p>b) Kāpēc rietumu cilvēki nesaprot, ka arhīvu dokumenti nav ticami, ka tie ir falsificēti?</p> <p>c) Kas tiesiskā valstī ir pakļauti tiesībām?</p>	<p>3) Atbildīga pārvalde un piespiedu varas loma</p> <p>Kopējais video fragmentu garums ir 9 min.20 sek.. Saistītie jautājumi 4. darba lapā.</p> <p>4) Taisnīguma nodrošināšana</p> <p>Kopējais video fragmentu garums ir 5 min. 30 sek.. Saistītie jautājumi 5. darba lapā.</p>
--	--	---	--

		<p>d) Kā ir jādarbomas balsošanai tiesiskā valstī? Kā panākt taisnīgumu?</p> <p>e) Vai ir iespējams kļūt par minoritāti?</p> <p>f) Kāpēc ir vajadzīgi instrumenti, kas neļauj visu noteikt vairākumam?</p> <p>g) Vai pilsoniska sabiedrība mazina riskus? Kādu vienošanos sabiedrības interesēs kā sociāli atbildīgs pilsonis piedāvāsi tu?</p>	
<p>Izpratne, analīze un novērtēšana (80- 120 min) vai 40.min, ja uzdevums tiek veikts atsevišķi</p>	<p>IX. Noteikt faktu ticamību un svarīgum; izteikt vērtējumu problēmai; izmantojot kritērijus, pamatot viedokli.</p> <p>X. Individuālais uzdevums: 6. darba lapa var tikt lietota kā uzdevums vienai grupai kopā ar 2.-5. darba lapām vai kā visu izglītojamo atsevišķs uzdevums izpildei un tad kopīgai diskusijai klasē par politisko kultūru.</p>	<p>SR: Skaidro, kas ir politiskā kultūra, izmantojot dažādus informācijas avotus.</p> <p>Politiskā kultūra</p> <p>a) Kādus politisko kultūru raksturojošus faktus varējāt identificēt video stāstos?</p> <p>b) Kādas pagātnes attieksmes un vērtības, simbolus variet saskatīt mūsdienu Latvijas sabiedrībā? (pamatojiet, ka tās ir pagātnes sekas)</p>	<p>Tematiskais atskaņošanas saraksts no sarunu cikla vēstures ekspozīcijas “Sirdsapziņas ugunskurs” <i>YouTube</i> kanālā: Politiskā kultūra</p> <p>Kopējais video fragmentu garums ir 23 min. 46 sek.. Saistītie jautājumi . 6. darba lapā.</p>
<p>Prezentēšana un secināšana (Ja četras grupas, tad katrai 4.min = 16.- 20. min)</p>	<p>XI. Grupu darbs ar 7. darba lapu: Vienā grupā 4-6 skolēni. Visi grupas dalībnieki ir aprakstījuši vienus un tos pašus video stāstus, lietojuši identiskus video materiālus. Skolēni reflektē par to, kā piemēri no skatītā video materiāla liecina par pagātnes mantojuma sekām.</p> <p>Izmantojot teorētiskās likumsakarības, argumentēti ar piemēriem no video stāstos aplūkotajiem vēsturiskajiem notikumiem pamato pagātnes notikumu (naratīva) ietekmi uz Latvijas iedzīvotāju šodienas rīcību;</p>	<p>SR: Secina par indivīda iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu dažādos politiskos režīmos.</p> <p>Apgalvojuma pierādīšana: Pagātnes mantojuma sekas turpina ietekmēt demokrātiskas un brīvas sabiedrības dzīvi Latvijā.</p>	<p>Noslēguma video</p> <p>Video garums ir 6 min. 22 sek.. Saistītie uzdevumi 7.darba lapā.</p>

	XII. Prezentē secinājumus.		
Noslēguma atgriezeniskā saite (6 min, ja pedagogs lemj par kopīgu video, un 4.min tikai atgriezeniskai noslēdzošai saitei)	XIII. Darba pašvērtējums, izvērtējums Atgriezeniskā saite, ja pedagogs lemj par kopīgu noslēguma video skatīšanos un pārrunāšanu. Vēlams kritiskās domāšanas SLA izmantošana vērtēšanai un pašvērtējuma veikšana, piemēram, ar <i>Google</i> veidlapas starpniecību.	SR: Demokrātijas stiprināšana Latvijā ir nepieciešama, jo pagātnes mantojums ietekmē sabiedrības domāšanu. 1. Vai pilsoniskas sabiedrības attīstība pēc būtības mazinātu riskus? 2. Ko tu vari darīt vai darīsi, lai mazinātu totalitārisma un autoritārisma sekas?	

1.1. Ievads

Individuālais darbs: izlasi tekstu un izpēti tabulu!

Vēloties noskaidrot, vai demokrātija ir ļoti stabila, vai arī apdraudēta, tiek analizēti dažādi gadījumi, kuri parāda pilsoniskas sabiedrības attīstību - sabiedrības līdzdalības iespējas vēlēšanās, politiskajā dzīvē; taisnīgumu resursu izmantošanā un pārdaļē, politiskās un valsts varas atbildīgumu pārvaldē, pilsoņu līdzatbildīgu rīcību. Tiek vērtēta sabiedrības politiskā kultūra: caur indivīdu personīgo rīcību identificējamās vērtības un attieksmes, un apkārtējā realitātē uztveramās zīmes un simboli.

Mūsdienu demokrātiskās valstīs, arī Latvijā, ir pierasts, ka daudzu partiju pastāvēšana un dažādu cilvēku kandidēšana uz politisko varu ir pati par sevi saprotama, piedalīšanās ir brīvprātīga, tāpat kā neko nedarīšana. Varu ir iespējams kritizēt, var rīkoties pat pretlikumīgi (līdz krimināla pārkāpuma robežai), un, visbiežāk, netiksi nopietni sodīts, jo pārtikusī sabiedrība nosodījumu vai naudas sodu uztver kā morāli pieņemamu. Blakus pastāv totalitāras un autoritāras varas, tās parasti ļoti ticami veido mītus, ka visas varas darbības vērstas uz kopēju taisnīgumu un pārvaldes stingrību tikai uzlabo kārtību, ka cilvēkiem ir iespējas piedalīties pirmsvēlēšanu procesos un vēlēšanās, tiek "spēlēta demokrātija" kā labi iestudēta izrāde.

Vizuāli uztveramais bieži izskatās tik ticams, ka nepietiekami izglītotai sabiedrības daļai tiek radīta pilnīga ilūzija par notikumu patiesumu. Tikai individuālas rīcības izvērtēšana, dažādās, arī diskutablās, situācijās, parāda cilvēka patiesās personiskās vērtības, attieksmes, un caur ārēju notikumu atspoguļojumu, ļauj ieraudzīt iemeslus kopējam sabiedrības noskaņojumam, lai spriestu vai mūsdienās demokrātija ir pati par sevi saprotama, vai tomēr sargājama un apdraudēta.

Politiskie režīmi realitātē nav tas pats kas teorija, pastāv pārejas posmi no viena režīma uz citu, kuros grūtāk identificēt, svarīgākais, ka demokrātiju no autoritārisma vai totalitārisma paveidiem var atšķirt, ja ir prasme izvērtēt patiesu un melīgu informāciju.

ATGĀDNE

demokrātija	autoritārisms	totalitārisms
Attīstās pilsoniska sabiedrība, kuru raksturo: <ul style="list-style-type: none"> ▪ brīvprātīga pilsoniska līdzdalība; ▪ brīvas vēlēšanas; ▪ politisko partiju, organizāciju funkcionēšana; ▪ brīvi mediji. 	Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt brīvi, tās iespējas nosaka režīma "stiprums" un sakari ar aiz robežas esošo informācijas telpu: <ul style="list-style-type: none"> ▪ "vēlēšanas" ir lojalitātes demonstrēšana; var gadīties, ka nepiedalīšanos nesodīs; ▪ pastāv partijas, bet reāli darbojas tikai režīmu atbalstošas un slavinošas, lojālas; ▪ mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības, bet iespējama informācijas pieejamība "aiz robežām". 	Pilsoniska sabiedrība nevar pastāvēt: <ul style="list-style-type: none"> ▪ par līdzdalību tiek nosaukta lojalitātes demonstrēšana; • "vēlēšanas" ir lojalitātes demonstrēšana, jāpiedalās obligāti, iepriekš noteikts, par ko jābalso; • pastāv tikai režīmam lojālas partijas, visbiežāk viena valdošā; ▪ mediji tikai režīma kontrolēti, nav runas brīvības.
Laba pārvaldība, atbildīga valsts pārvalde.	Pastāv tikai valsts – publiskā birokrātija, tā pilnībā nosaka iedzīvotāju rīcību, pamatojoties uz elites veidotu politiku.	
Bruņotie spēki un cita piespiedu vara pakļaujas likumam.	Bruņotie spēki ir pilnīgā režīma politiskās elites kontrolē.	
Taisnīgums un tiesiskums.	Taisnīguma un tiesiskuma pastāvēšana ir tieši atkarīga no režīma.	Tiesa lemj kā režīma līderi liek.

1.2. Ievads

Individuālais darbs: izlasi tekstu un uzraksti atbildes, kurās iekļauj sev saprotamus ikdienas piemērus, lai pamatotu atbildi!

Citāti no “Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits 2005” (8. un 11. lpp. no 2005. gada audita)	Jautājumi un atbildes
<p>1) “Demokrātija nav pašmērķis un sociāli politiskās pilnības apliecinājums, <u>vairākuma vara pati par sevi vēl nenozīmē efektīvu sabiedrības pārvaldi</u>, demokrātiskās procedūras var veicināt arī autoritāru valdnieku varas nostiprināšanos”. Tādējādi nozīmīgs un politiski jutīgs kļūst jautājums par demokrātijas iedabu, par robežšķirtni starp demokrātiju un nedemokrātisku sabiedrības pārvaldi, par iespējām novērtēt demokrātijas attīstības pakāpi un formulēt ieteikumus tās tālākai attīstībai.”</p>	<p>a) Kāpēc vairākuma vara var veicināt autoritārismu vai pat totalitārismu? <i>(Salīdzini kritērijus no atgātnes un uzraksti pamatotu atbildi)</i></p> <p>b) Par demokrātiju iepriekš esi mācījies daudz, izmanto zināšanas un uzskaiti pierādījumus, aprakstoši novērtē Latvijas demokrātijas attīstības pakāpi?</p>
<p>2) “Līdzdalības demokrātijas modelī tiek uzsvērts, ka indivīdu vienlīdzīgās tiesības uz brīvību un pašattīstību var tikt nodrošinātas, <u>tikai pārvarot valsts un pilsoniskās sabiedrības nošķirtību</u> un veidojot “līdzdalības sabiedrību”, kas veicinātu pilsoņu interesi par kolektīvām problēmām un rūpētos par kompetentu un pārvaldes procesā noturīgi ieinteresētu pilsoņu kopuma veidošanos.”</p>	<p>Mini vienu praktisku piemēru, ko tu varētu darīt, lai stiprinātu “līdzdalības sabiedrību”?</p>

Citāti no “Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits 2014” (5. un 9. lpp. no 2014. gada audita)	Jautājumi un atbildes
<p>3) “Respondenti no valstīm, kas tiek uzskatītas par attīstītām un stabilām demokrātijām, relatīvi lielāku uzmanību piešķir fundamentālo pilsonisko tiesību nodrošināšanai, savukārt respondenti no valstīm, kas ir visai patālu no reālās demokrātijas, vairāk tendēti <u>uzsvērt demokrātijas nozīmi ienākumu vienlīdzības nodrošināšanā</u> un ir gatavi <u>upurēt</u> vienu no fundamentālām liberālās demokrātijas vērtībām – <u>tiesības nepiekrīst pie varas esošajiem un kritizēt tos.</u>”</p>	<p>Pie kādas valsts respondentiem tu pieskaitītu sevi un savus vienaudžus? Pamato kāpēc?</p> <p>Kāpēc “tiesības nepiekrīst” tiek uzskatītas par fundamentālu demokrātijas vērtību?</p> <p>Uzskaiti trīs darbības, kuras tu varētu veikt, ja nepiekrīstu pie varas esošajiem!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3.
<p>4) “Pēdējās desmitgadēs samērā plaši izplatīti kļuvuši t.s. elektorālā autoritārisma režīmi, kas nereti ekspluatē demokrātiju tikai kā izkārtņi. Vēlēšanas notiek, bet tās neko nemaina varas sadalījumā. Valsti darbojas vairāki TV kanāli, bet tos visus kontrolē valsts un tie visi stāsta vienu un to pašu. Pastāv varas sistēmā integrēta “opozīcija”, bet tā nemaz nemēģina apdraudēt reālās varas turētājus, bet ārpus sistēmas opozīcija ir vāja un sadrumstalota. Sabiedrība tiek konsolidēta “no augšas”, bet nebūt ne uz demokrātisko vērtību pamata.”</p>	<p>Uzskaiti tev zināmās valstis, kurās saskati šādus autoritārus režīmus!</p> <p>Uzraksti, kā tu noteiksi, ka tajās nepastāv demokrātija, ja demokrātija tiek izmantota kā “izkārtne” t.i. “labi iestudēta izrāde”!</p>

1.3. Ievads

Seko skolotāja/as norādēm, kurš citāts un tam pakārtotās atbildes ir jāanalizē jūsu grupai (katra grupa pārrunā vienu no četriem citātiem)!

Vienam no grupas jāsatavojas skaidrot pārējai klasei kopējos veiksmīgākos secinājumus un raksturot neveiksmīgās interpretācijas, tā sniedzot atgriezenisko saiti par individuāli un arī grupā kopā paveikto.

Grupu darba pieraksts: pirms katras atbildes tiek uzrakstīti strukturēti secinājumu pieturas punkti.

2. Pilsoniska sabiedrība un politiska līdzdalība

Domājot par demokrātijas stabilitāti, iespējams analizēt tagadnes notikumus, tos sasaistot ar vēsturisku faktu interpretēšanu caur stāstītāja uztveri (naratīvu veidošana). Šādi ir iespējams analizēt ne tikai tagadnes notikumus, bet arī notikumus no Latvijas totalitāro un autoritāro režīmu pagātnes, lai identificētu Latvijas sabiedrības politisko kultūru un ieraudzītu to pagātnes mantojumu, kurš joprojām atstāj sekas uz Latvijas sabiedrības dzīvi.

Uzdevumu izpildes gaitā jānoskaidro atbildes uz vairākiem jautājumiem. "Video stāstos" ir akcentēta katra klausītāja spēja, balstoties uz savām zināšanām, vērtībām un saprotamiem simboliem, izvērtēt patiesību un melus. Domājot par piedāvātajiem naratīviem (stāstiem), ir jāveido pamatoti spriedumi par pagātnes mantojuma sekām un to ietekmi uz mūsdienīgas, brīvas Latvijas valsts demokrātijas kvalitāti.

Individuālais darbs: Skaties video stāstus un atbildi uz jautājumiem!

Jautājumi	Atbildes
Pirmais video stāsts Otrais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Padomju režīmā izdotajās grāmatās darbojas dažādi cilvēki, kādi tie ir un ko viņi tiek aicināti darīt? ▪ Kur sākas privātums un, iespējams, beigsies padomju mantojums? Kāds bija uzskats par atbrīvošanos no padomju mantojuma? Vai mums ir apziņas brīvība šodien? ▪ Kāpēc apziņas brīvības neesamība ietekmē demokrātisku, brīvu un pilsonisku apziņu? 	
Trešais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kas veido demokrātiskas sabiedrības pamatu un uztur demokrātisko procesu? 	
Ceturtais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kāds ir Latvijas partiju politiskā spektra raksturojums? Ja pieņemam, ka Latvijā nepastāv klasisks politiskais spektrs, tad kuri ir tie jautājumi, kas veido partiju dienaskārtību un, tas nozīmē arī, Latvijas vēlēšanu vajadzības? ▪ Kas liedz Latvijai attīstīties ekonomiski? ▪ Kādas ir Latvijas politisko partiju ideoloģijas un kā katra no politiskajā spektrā identificējamajām ideoloģiskajām vērtībām ietekmē pilsonisku sabiedrību? 	
Piektais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kā pietrūkst tai sabiedrības daļai, kura iebrauca Latvijā pēc Otrā pasaules kara? ▪ Kā atšķirās vietējo iedzīvotāju priekšstati par Latvijas dzīves līmeni un no Krievijas jaunatbraukušo iedzīvotāju domāšanā? ▪ Kāpēc Latvija PSRS laikā sāka palikt atpalikusi? ▪ Kā vēsturiskie fakti, to atmiņu dažādība un senāku atmiņu neesamība, sociālais naratīvs (stāsti sabiedrībā) ietekmē pilsoniskas, demokrātiskas sabiedrības attīstību šodien? 	

3. Brīvas vēlēšanas un politisko partiju pastāvēšana

Domājot par demokrātijas stabilitāti, iespējams analizēt tagadnes notikumus, tos sasaistot ar vēsturisku faktu interpretēšanu caur stāstītāja uztveri (naratīvu veidošana). Šādi ir iespējams analizēt ne tikai tagadnes notikumus, bet arī notikumus no Latvijas totalitāro un autoritāro režīmu pagātnes, lai identificētu Latvijas sabiedrības politisko kultūru un ieraudzītu to pagātnes mantojumu, kurš joprojām atstāj sekas uz Latvijas sabiedrības dzīvi.

Uzdevumu izpildes gaitā jānoskaidro atbildes uz vairākiem jautājumiem. "Video stāstos" ir akcentēta katra klausītāja spēja, balstoties uz savām zināšanām, vērtībām un saprotamiem simboliem, izvērtēt patiesību un melus. Domājot par piedāvātajiem naratīviem (stāstiem), ir jāveido pamatoti spriedumi par pagātnes mantojuma sekām un to ietekmi uz mūsdienīgas, brīvas Latvijas valsts demokrātijas kvalitāti.

Individuālais darbs: Skatiet video stāstus un atbildi uz jautājumiem!

Jautājumi	Atbildes
Pirmais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kas ir rakstīts Komunistiskās partijas dokumentos? Kāpēc informāciju līdz vēlēšanām nepubliskoja? 	
Otrais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kāpēc tika izsludināta iespēja pieteikt kandidātu sarakstus uz vēlēšanām? Kādas ir sabiedrības domas par pirmajām vēlēšanām? Kas pirms vēlēšanām tika nolemts PSRS vēstniecībā? Bija "darbaļaužu bloka" saraksts, bet bija arī citi, kas ar tiem notika, kāpēc? Kāpēc "pilsoniskās sabiedrības" vēlēšanu saraksts bija bīstams jaunajai PSRS varai? 	
Trešais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kāpēc mūsdienās sabiedrība baidās "iet" politikā? Ko par partijām nesaprot un neiztēlojas jaunieši šodien? 	
Ceturtais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kāda saistība ir padomju mantojumam ar "ČEKAS" dokumentiem? Kādas bija sabiedrības bailes? Apkopojot atbildes, izveido pamatojumu: vai notika brīvas vēlēšanas? Kas šajos video stāstos liecina, ka demokrātija un brīvības nepastāv? Kas šajos video stāstos liecina par brīvu demokrātisku pilsonisku sabiedrību? 	

4. Atbildīga pārvalde un piespiedu varas loma

Domājot par demokrātijas stabilitāti, iespējams analizēt tagadnes notikumus, tos sasaistot ar vēsturisku faktu interpretēšanu caur stāstītāja uztveri (naratīvu veidošana). Šādi ir iespējams analizēt ne tikai tagadnes notikumus, bet arī notikumus no Latvijas totalitāro un autoritāro režīmu pagātnes, lai identificētu Latvijas sabiedrības politisko kultūru un ieraudzītu to pagātnes mantojumu, kurš joprojām atstāj sekas uz Latvijas sabiedrības dzīvi.

Uzdevumu izpildes gaitā jānoskaidro atbildes uz vairākiem jautājumiem. "Video stāstos" ir akcentēta katra klausītāja spēja, balstoties uz savām zināšanām, vērtībām un saprotamiem simboliem, izvērtēt patiesību un melus. Domājot par piedāvātajiem naratīviem (stāstiem), ir jāveido pamatoti spriedumi par pagātnes mantojuma sekām un to ietekmi uz mūsdienīgas, brīvas Latvijas valsts demokrātijas kvalitāti.

Individuālais darbs: Skatiet video stāstus un atbildi uz jautājumiem!

Jautājumi	Atbildes
Pirmais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kā domāšanā šodien izpaužas bailes, kuras varam identificēt kā padomju mantojumu? Kāpēc? 	
Otrais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kādi notikumi bija Ribentropa-Molotova un Neuzbrukšanas paktu sekas? Kas notika Čehijā un nav noticis Latvijā? Par ko vāciešiem vajadzētu atvainoties? 	
Trešais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Kas ir lustrācija un kāpēc tai vajadzēja notikt? Kāpēc 20. gadsimta 90.gados nenotika padomju režīma noziegumu pilna apjēgšana? Kas noticis ar padomju pagātni Latvijas iedzīvotāju apziņā laikā pēc neatkarības atjaunošanas? Kādas ir pamanāmākās tendences? Kāds ir radītais pagātnes Latvijas iedzīvotāja tēls, kura tieša projekcija šodien būs apziņa, ka valdība neko nenosaka arī šodien? 	
Ceturtais video stāsts Piektais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> Cik tālu parlaments un valsts var iejaukties cilvēka privātajā telpā? Kādi šodienas sabiedrībai būtiski jautājumi ir mainīti un kādi nav mainīti Latvijas civillikumā? Kādas tam ir iespējamās sekas šodien? Kāpēc pagātnē neatraidāmie mantinieki bija taisnīgs lēmums, bet kādēļ šodien tas nav taisnīgi? Kāds ir valsts institūciju pienākums? Kāpēc mantošanas tiesības ietekmē demokrātisko brīvību – brīvo gribu? 	

5. Taisnīguma nodrošināšana

Domājot par demokrātijas stabilitāti, iespējams analizēt tagadnes notikumus, tos sasaistot ar vēsturisku faktu interpretēšanu caur stāstītāja uztveri (naratīvu veidošana). Šādi ir iespējams analizēt ne tikai tagadnes notikumus, bet arī notikumus no Latvijas totalitāro un autoritāro režīmu pagātnes, lai identificētu Latvijas sabiedrības politisko kultūru un ieraudzītu to pagātnes mantojumu, kurš joprojām atstāj sekas uz Latvijas sabiedrības dzīvi.

Uzdevumu izpildes gaitā jānoskaidro atbildes uz vairākiem jautājumiem. "Video stāstos" ir akcentēta katra klausītāja spēja, balstoties uz savām zināšanām, vērtībām un saprotamiem simboliem, izvērtēt patiesību un melus. Domājot par piedāvātajiem naratīviem (stāstiem), ir jāveido pamatoti spriedumi par pagātnes mantojuma sekām un to ietekmi uz mūsdienīgas, brīvas Latvijas valsts demokrātijas kvalitāti.

Individuālais darbs: Skatiet video stāstus un atbildi uz jautājumiem!

Jautājumi	Atbildes
Pirmais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kas ir kolektīvas atbildības princips un kāpēc Padomju Savienībā pēc tā tiesāja? ▪ Kāpēc kolektīvā atbildība šodien apgrūtina izpratni? ▪ Kāpēc rietumu cilvēki nesaprot, ka arhīvu dokumenti nav ticami, ka tie ir falsificēti? ▪ Kā traktēja padomju Savienībā ebreju nogalināšanu? 	
Otrais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kas tiesiskā valstī ir pakļauti tiesībām? ▪ Kā ir jādarbojas balsošanai tiesiskā valstī, kā panākt taisnīgumu? ▪ Vai ir iespējams kļūt par minoritāti? ▪ Kāpēc ir vajadzīgi instrumenti, kas neļauj visu noteikt vairākumam? ▪ Vai šādi instrumenti ir taisnīgi? ▪ Vai pilsoniska sabiedrība mazina riskus? Kādu vienošanos sabiedrības interesēs kā sociāli atbildīgs pilsonis piedāvāsi tu? 	

6. Politiskā kultūra

Domājot par demokrātijas stabilitāti, iespējams analizēt tagadnes notikumus, tos sasaistot ar vēsturisku faktu interpretēšanu caur stāstītāja uztveri (naratīvu veidošana). Šādi ir iespējams analizēt ne tikai tagadnes notikumus, bet arī notikumus no Latvijas totalitāro un autoritāro režīmu pagātnes, lai identificētu Latvijas sabiedrības politisko kultūru un ieraudzītu to pagātnes mantojumu, kurš joprojām atstāj sekas uz Latvijas sabiedrības dzīvi.

Uzdevumu izpildes gaitā jānoskaidro atbildes uz vairākiem jautājumiem. "Video stāstos" ir akcentēta katra klausītāja spēja, balstoties uz savām zināšanām, vērtībām un saprotamiem simboliem, izvērtēt patiesību un melus. Domājot par piedāvātajiem naratīviem (stāstiem), ir jāveido pamatoti spriedumi par pagātnes mantojuma sekām un to ietekmi uz mūsdienīgas, brīvas Latvijas valsts demokrātijas kvalitāti.

ATGĀDNE: Politiskā kultūra aplūkojama, psihosociāli: iedzīvotāju attieksmes un vērtības, un semiotiski: simboli un zīmes.

Individuālais darbs: Skaties video stāstus un atbildi uz jautājumiem!

Jautājumi	Atbildes
Pirmais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kāpēc vēsturniekiem jāreķinās ar sabiedrības pieprasījumu? ▪ Kāpēc revizionisms ir ļoti jutīgs jautājums? ▪ Kāpēc padomju okupācijas laiku ir grūtāk pētīt un pārskatīt priekšstatus? 	
Otrais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kāpēc var vilkt līdzības ar stāšanos Komunistiskajā partijā un partijās mūsdienā Latvijā? 	
Trešais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kādam bija jābūt padomju skolēnam? ▪ Kāds bija uzvedības noteikumu mērķis? ▪ Kāpēc direktore partijas nozīmīti nomainīja ar "auseklīti"? 	
Ceturtais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vai pieaugušie vēlējas, lai bērni kļūst par īstiem padomju cilvēkiem? ▪ Kādas profesijas pieaugušie gribēja, lai bērni izvēlas un kāpēc? 	
Piektais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kas ir secināms, pētot cietumnieku žargonu? ▪ Kāda ir loma izsūtīšanai? ▪ Ko bija jāpiedzīvo un kā valoda ietekmēja cilvēku uztveri (apziņu)? ▪ Kā cietumnieku audzināšanas metodes ir jūtamas šodienas postpadomju domāšanā? ▪ Kāpēc jāizolē domas līderus un privātīpašniekus? 	
Sestais video stāsts	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kāpēc postpadomju cilvēks nevalkā masku? 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kāpēc Latvijas iedzīvotāji tic savvērestības teorijām? ▪ Kāda sabiedrības grupa ir atstājusi Latvijas kultūrā 700 gadīgas pēdas, bet mūsdienu sabiedrība viņus joprojām nesaista ar Latvijas iedzīvotājiem? ▪ Par kādu sabiedrības grupu K. Ulmanis patiesībā teica, “lai brauc prom uz neatgriešanos”? ▪ Kur vēl Padomju Savienībā ir dzīvojušas vācu minoritāšu grupas un kas ar viņiem notika? ▪ Nosauc izsūtīšanu iemeslu, kas ir vēl būtiskās nekā politiskie iemesli? 	
<p>Septītais video stāsts</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurus bēgļus mēs “mīlam” un kāpēc? ▪ Kādus secinājumus sabiedrība izdara, kad vienu bēgļu vietā nāk citi, kuri pārstāv citu kultūru (identitāti)? ▪ Kāda loma ir ienaidnieka tēlam sabiedrības domāšanas kultūrā? 	
<p>Astotais video stāsts</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kāda ir politiskā loma cenzūrai un propagandai? ▪ Kāpēc agrārā (zemes) likumdošana nodrošināja kapitālisma attīstību Latvijā? ▪ Kādi bija apstākļi, kas Latvijas pilsētās veicināja izglītotas, radikālas un vēlāk arī sociālistiski noskaņotas latviešu kopienas veidošanos? ▪ Kādus politisko kultūru raksturojošus faktus varējāt identificēt video materiālos? ▪ Kādas pagātnes attieksmes un vērtības, simbolus variet saskatīt mūsdienu Latvijas sabiedrībā? (pamatojiet, ka tās ir pagātnes sekas) 	

7. Noslēgums

Grupas dalībnieku vārdi, uzvārdi

1. uzdevums

Kopīgi grupā izskatīt visas situācijas un apstākļus, salīdziniet atbildes, diskutējiet un vienojieties: Kā piemēri no skatītā video materiāla, liecina par pagātnes mantojuma sekām?

2. uzdevums

Pierādiet apgalvojumu:

Pagātnes mantojuma sekas ietekmē demokrātiskas un brīvas sabiedrības dzīvi Latvijā šodien!

3. uzdevums

Vienojieties par pamatojumu: faktiem, datiem un izvērtējumu, kas izriet no video materiāla analīzes!

4. uzdevums

Pārrunājiet piemērus no savas dzīves, kuros jūs, iespējams, saskatiet video redzēto problemātiku (naratīvu) vai likumsakarības šodien!

5. uzdevums

Uzrakstiet strukturētus grupas secinājumus – gala spriedumu!

6. uzdevums

Sagatavojiet prezentāciju un iepazīstiniet pārējās grupas ar savu darba rezultātu!

8. Ekspozīcijas "Sirdsapziņas ugunskurs" sarunu cikls par Latvijas okupāciju vēsturi

1. saruna [Molotova-Ribentropa pakta sekas: to klātbūtne mūsdienu Latvijā un citviet pasaulē](#)
Saruna ar LU Latvijas vēstures institūta vadošo pētnieku, Austrumeiropas politikas pētījumu centra valdes priekšsēdētāju AINĀRU LERHI un agrāko diplomātu un vēstnieku VALDI KRASTIŅU.
2. saruna [PSRS ultimāti un Sarkanās armijas ienākšana Latvijā \(1939-1940\)](#)
Saruna ar vēsturnieku NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra pētnieku VALDI KUZMINU.
3. saruna [Latvijas Austrumu robeža un dzīve pierobežā \(1939/1940-2019\)](#)
Saruna ar vēsturnieku ANDREJU EDVĪNU FELDMANI, Valsts Robežsardzes Viļakas pārvaldes priekšnieku VARI PĒTERSONU un grāmatas "Latgales pēdējie mohikāņi" līdzautori RŪTU ŠMITI.
4. saruna [Nedemokrātiskas vēlēšanas un to mantojums Latvijā](#)
Saruna ar sociālantropologu ANDRI ŠUVAJEVU un vēsturnieku un politiķi RITVARU JANSONU.
5. saruna [Kopartijas un čekas darbības un sadarbības sākums Latvijā \(1940-1941\)](#)
Saruna ar LU Latvijas vēstures institūta pētnieci DAINU BLEIERI un vēsturnieci INESI DREIMANI.
6. saruna [Okupācijas izraisītā krīze Latvijas tautsaimniecībā 20. gs. 40. gados](#)
Saruna ar ekonomikas vēsturnieku GATI KRŪMIŅU.
7. saruna [Pretošanās organizācijas okupētajā Latvijā \(1940-1950\)](#)
Saruna ar vēsturniekiem JĀNI VIĻUMU un JĀNI GOLDŠMITU.
8. saruna [Mediju brīvība un totalitārisma mantojums](#)
Saruna ar neatkarīga medija, žurnāla "Ir" galveno redaktori NELLIJU LOČMELI.
9. saruna [Teritorijas zaudēšana un valstiskuma apziņa](#)
Saruna ar valsts prezidentu EGILU LEVITU un Eiropas Savienības Tiesas tiesnesi INETU ZIEMELI.
10. saruna [Kolaboracionisms ar ieročiem rokās](#)
Saruna ar vēsturnieku, Latvijas Valsts Arhīva ekspertu AINĀRU BAMBALU un vēsturnieku, LU Latvijas vēstures institūta pētnieku ULDI NEIBURGU.
11. saruna [Vēlēšanu boikots un nevardarbīgā pretošanās](#)
Saruna ar vēsturnieku ZIGMĀRU TURČINSKI un publicistu MĀRI ZANDERU.
12. saruna [Padomju domāšana latvieša apziņā](#)
Saruna ar žurnālisti RITU RUDUŠU un rakstnieku MĀRI BĒRZIŅU.
13. saruna [Latviešu SS brīvprātīgo leģions Otrajā pasaules karā](#)
Saruna ar vēsturniekiem VALDI KUZMINU un KĀRLI KANGERI.
14. saruna [Privātuma apspiešana un personas brīvība](#)
Saruna ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētāju SANITU OSIPOVU un mākslas kuratoru un teorētiķi, Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktoru KASPARU VANAGU.
15. saruna [Ienaidnieka tēla radīšana](#)
Saruna ar Žaņa Lipkes memoriāla direktori LOLITU TOMSONI un vēsturnieku KASPARU ZELLI.
16. saruna [Iekšējā brīvība totalitārā valstī](#)
Saruna ar dramaturgu, rakstnieku LAURI GUNDARU un režisoru, scenāristu IVO BRIEDI.
17. saruna [Rietumu radiostaciju loma okupācijas apstākļos Latvijā](#)
Saruna ar žurnālisti, tulkotāju, bijušo radio "Brīvā Eiropa" darbinieci IEVU LEŠINSKU un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra konsultantu INDULI ZĀLĪTI.
18. saruna [Neredzamais mantojums: vācbaltiešu loma Latvijas kultūrā un vēsturē](#)
Saruna ar vācbaltiešu literatūras tulkotāju PĒTERI BOLŠAITI un vēsturnieku, LNB Letonikas un Baltijas centra vadītāja vietnieku, LU Vēstures un filozofijas fakultātes docentu MĀRTIŅU MINTAURU.

sirdsapzinasugunskurs.lv